

Karolina Drela, Krzysztof Małachowski

Fundusze unijne a bezrobocie

Ekonomiczne Problemy Usług nr 103, 35-51

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Karolina Drela
Krzysztof Małachowski
Uniwersytet Szczeciński

FUNDUSZE UNIJNE A BEZROBOCIE

Streszczenie

Z teoretycznej perspektywy wyższe wydatki na fundusze UE nie muszą prowadzić do wyższego ogólnego poziomu zatrudnienia. Zamiast tego, ich skuteczność zależy w szczególności od tego, czy fundusze strukturalne są stosowane jako dotacje kapitałowe lub jako inwestycje w kapitał ludzki, co jest przedmiotem wykształcenia populacji, jak również prowadzi do elastyczności rynku pracy. Główne cele programów strukturalnych UE i funduszy obejmują wspieranie tworzenia miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia. Unijne fundusze skierowane są do polskich projektów, które promują wzrost zatrudnienia w Polsce. Dlatego finansowany z EFS Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 świadczy o zaangażowaniu się Polski w inwestowanie w ludzi i ich umiejętności oraz o gotowości do podejmowania wyzwań, przed którymi obecnie staje. Położenie większego nacisku na edukację i szkolenia wydaje się być najlepszym sposobem na zwalczanie bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz wyrównywania różnic między regionami.

Słowa kluczowe: rynek pracy, bezrobocie, programy wsparcia, fundusze unijne.

Wprowadzenie

Praca to jedna z najważniejszych wartości w życiu człowieka. Może być rozumiana jako środek do celu – osiągnięcie odpowiedniego statusu materialnego i społecznego. Ta forma działalności człowieka traktowana jest także

jako cel sam w sobie – sposób na samorealizację, działalność przynosząca satysfakcję i szacunek otoczenia. Niestety, cechą charakterystyczną współczesnych gospodarek jest zdecydowanie problem bezrobocia. Pomimo próby redukcji tego zjawiska, nadal utrzymuje się na dość wysokim poziomie, powoduje kontrowersje i pochłania znaczną część wydatków z budżetu państwa. Zjawisko to powoduje z jednej strony drenaż finansów publicznych na zasiłki i programy mające na celu ograniczenie bezrobocia, z drugiej zmniejsza wpływy do budżetu państwa, ponieważ bezrobotni nie płacą podatków i składek na ubezpieczenie społeczne. Z tego powodu państwo jest zainteresowane efektywnym wykorzystaniem zasobów pracy i podejmuje działania, które zmierzają do zwiększenia zatrudnienia, a tym samym zmniejszenia zjawiska bezrobocia, często wykorzystując do tego fundusze unijne. Przyjęte jest, że to po stronie państwa jest zwalczanie bezrobocia i polityka gospodarcza państwa ma do odegrania istotną rolę w procesie redukcji bezrobocia¹. Celem pracy jest więc przedstawienie najważniejszych rozważań dotyczących wykorzystania funduszy unijnych skierowanych na ograniczanie bezrobocia, ze szczególnym uwzględnieniem województwa zachodniopomorskiego².

1. Problem bezrobocia w UE

Od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej można odczuć pozytywne skutki, czy też aspekty tego posunięcia jeżeli rozpatrywać pracę i zatrudnienie. Przede wszystkim Unia Europejska, posiada w swoim statucie wiele programów pomocowych, nie tylko dla tych nowych, ale również dla starych krajów członkowskich, których zadaniem jest pomoc finansowa, tworzenie programów szkoleniowych, pomoc przy tworzeniu nowych miejsc pracy i tym podobne. Bardzo wielu przedsiębiorców, również prywatnych ośrodków szkoleniowych, jak także samych pracowników i osób bezrobotnych korzysta z pomocy oferowanej Polakom przez Unię Europejską. Specjalne unijne programy mają na celu zredukowanie wysokiego poziomu bezrobocia,

¹ M. Noga, *Rynek Pracy w Polsce w dobie Integracji Europejskiej i Globalizacji*, CEDEWU, Warszawa 2009, s. 55–56.

² Ze względu na ograniczone rozmiary tej pracy autorzy przedstawili tylko ogólnie najważniejsze rozważania związane z funduszami unijnymi wykorzystywanymi do ograniczania bezrobocia. Zobowiązują się jednak do dalszych dyskusji na ten temat w innych publikacjach.

tym bardziej w obecnych czasach, które związane są z globalnym kryzysem, przede wszystkim poprzez tworzenie nowych miejsc pracy na terenie Polski, nie tylko przez polskich, lecz również przez zagranicznych inwestorów. To także wspomaganie specjalnych programów szkoleniowych dla osób nieaktywnych zawodowo oraz wspieranie gospodarczej działalności przez pomocowe programy finansowe dla małych i średnich przedsiębiorstw³.

W państwach członkowskich UE liczy się na zmniejszenie bezrobocia poprzez skracanie czasu pracy przy zachowaniu niezmiennego poziomu wynagrodzeń, rozwój gospodarki i tworzenie nowych miejsc pracy, upowszechnienie umów o pracę na pół etatu, szkolnictwo zawodowe i konkurencyjność eksportu. Unia Europejska szczególnie wspiera zwalczanie bezrobocia wśród młodzieży, kobiet i długookresowo bezrobotnych, a także integrację na rynku pracy niepełnosprawnych i pracowników migrujących⁴.

W celu zwiększenia zatrudnienia pracowników wewnątrz Unii Europejskiej, podjęto się realizacji następujących działań:

- wszystkim młodym ludziom należy się szkolenie, przekwalifikowanie, zatrudnienie lub staż przed upływem sześciu miesięcy pozostania przez nich bez pracy,
- dorosłym bezrobotnym należy stworzyć możliwość podjęcia na nowo zatrudnienia, z wykorzystaniem szczególnie doskonalenia i poradnictwa zawodowego przed upływem 12-miesięcznego okresu ich bezrobocia,
- co najmniej jeden z pięciu bezrobotnych powinien mieć możliwość szkolenia lub przekwalifikowania,
- należy dążyć do zmniejszenia procentu uczniów opuszczających szkołę przed ukończeniem nauki, stworzyć system staży zawodowych lub usprawnić system aktualnie stosowany⁵.

Jako część strategii Rada Europejska zaleciła państwom członkowskim tworzenie wieloletnich programów zatrudnienia, które powinny zawierać analizę strukturalnych problemów na rynku pracy, prezentację środków

³ *Specjalne programy unijne*, <http://www.rzeszutek.pl>, 05.11.2012.

⁴ A. Nehring, *Sytuacja kobiet na rynku pracy – aspekty prawne, ekonomiczne i społeczne*, ABRYS, Kraków 2001, s. 75.

⁵ A. Szymańska, *Polityka zwiększenia efektywności rynku pracy w Unii Europejskiej: lekcje dla Polski*, Centrum Europejskie National, Warszawa 2004, s. 5.

podejmowanych w każdym z kluczowych obszarów – zgodnie z warunkami krajowymi. Zaleciła także, by państwa okresowo relacjonowały Komisji Europejskiej postępy we wdrożeniu tych programów.

Na specjalnym szczycie w Luksemburgu w listopadzie 1997 r. zaprezentowano szereg wytycznych w zakresie promowania zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, które są realizowane od 1998 roku. Wytyczne te koncentrują się wokół czterech głównych celów, stanowiących podstawę europejskiej strategii zatrudnienia, a mianowicie:

- rozszerzenie możliwości uzyskania pracy (chodzi o przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu oraz zapobieganiu bezrobociu ludzi młodych i kobiet),
- pobudzanie przedsiębiorczości (dotyczy wszechstronnych działań ułatwiających uruchomienie i prowadzenie firm, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw dostarczających miejsc pracy na szczeblu lokalnym),
- wspieranie procesów dostosowawczych w przedsiębiorstwach (głównym celem jest upowszechnienie organizacji pracy i form pracy, które powinno doprowadzić do zwiększenia produktywności oraz konkurencyjności firm. Proponuje się wprowadzenie takich rozwiązań jak: redukcja czasu pracy, redukcja godzin nadliczbowych, rozwój zatrudnienia w mniejszym wymiarze czasu pracy, ustawiczne doszktałanie się oraz przerwy w karierze zawodowej),
- umocnienie polityki równości szans w rynku pracy (dotyczy niwelowania różnic lub wspierania grup szczególnie narażonych na trudności w tym zwłaszcza kobiet i mniejszości narodowych)⁶.

Koncepcją zmierzającą do łagodzenia zjawiska bezrobocia w krajach UE jest idea przejściowych rynków pracy. Zmierza ona do nowej interpretacji pełnego zatrudnienia i innego rozumienia istoty systemów zatrudnieniowych. Zgodnie z tą koncepcją powstaniu bezrobocia strukturalnego można zapobiegać poprzez wykorzystanie nowych instrumentów polityki na rynku pracy, takich jak różne kombinacje pełnego i niepełnego zatrudnienia, przejściową pracę w niepełnym wymiarze godzin lub okresowo skróconym czasie pracy (np. 30-godzinny tydzień pracy) czy też środki promujące szkolenia,

⁶ A. Nehring, *Sytuacja...*, *op.cit.*, s. 74.

doskonalenie zawodowe, urlopy opiekuńcze⁷. Zatrudnienie odbiegające od normalnego standardu pracy można zatem określać jako zatrudnienie przejściowe a instytucje z nim związane przejściowym rynkiem pracy. Koncepcja rynków przejściowych dopuszcza występowanie bezrobocia frykcyjnego (czasowego). Czasowe bezrobocie staje się cechą charakterystyczną społeczeństw poindustrialnych i ma coraz bardziej nieprzewidywalny charakter. Koncepcja rynków przejściowych zakłada, że w przyszłości występować będą elastyczniejsze stosunki zatrudnieniowe, które poprzez deregulację, nowe prawo pracy i ustawodawstwo zabezpieczenia społecznego zostać powinny tak ukształtowane, aby zachowane zostały dotychczasowe korzyści ekonomiczne i socjalne pracowników oraz, aby umożliwić lepsze dostosowanie pracodawców i pracobiorców do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy.

Wzrost aktywności w UE na polu walki z bezrobociem potwierdza, że jest to obecnie największy problem społeczno-ekonomiczny. Chociaż polityka zatrudnienia i walki z bezrobociem nadal pozostaje w gestii poszczególnych państw członkowskich i nie można jeszcze mówić o wspólnej polityce w tym zakresie, to prowadzone w ostatnich latach działania na szczeblu unijnym stanowią ważny etap w koordynacji narodowych polityk zatrudnienia. Powstają nowe programy pomocy oraz dofinansowań.

2. Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

Pomoc osobom bezrobotnym przede wszystkim odbywa się z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jest to najstarszy z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Wspólnym celem jest redukcja różnic w poziomie życia pomiędzy osobami i regionami Unii Europejskiej w celu zachowania spójności i solidarności społeczno-ekonomicznej i zrównoważonego rozwoju⁸. Europejski Fundusz Społeczny realizuje zadania na dwóch płaszczyznach, gdzie jedną z nich to aktywne zwalczanie bezrobocia a drugą jest rozwój zasobów ludzkich na rynku pracy. Fundusz został utworzony na podstawie

⁷ S. Lis, *Proces dostosowanie gospodarki polskiej do kryteriów członkowskich Unii Europejskiej*, WSE, Tarnów 2000, s. 394.

⁸ M. Gajewska, A. Sokół, A. Staśkiewicz, *Fundusze Unii Europejskiej dla przedsiębiorców 2007–2013. Dotacje i środki pomocowe*, CeDeWu, Warszawa 2012, s. 67–75.

Traktatów Rzymskich o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej z 1957 roku, a działalność podjął w 1960 roku. Priorytety funkcjonowania EFS to:

- pomoc w zakresie zapobiegania bezrobociu i jego zwalczaniu,
- sprostanie nowym wyzwaniom na zmieniającym się rynku pracy,
- poprawa sytuacji i wyposażenie pracowników i przedsiębiorstw na obszarze Wspólnoty⁹.

Zakres działań Europejskiego Funduszu Społecznego obejmuje natomiast aktywną politykę rynku pracy, kształcenie ustawiczne, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, doskonalenie kadr gospodarki oraz rozwój przedsiębiorczości, zwiększanie dostępu, a także uczestnictwa kobiet na rynku pracy¹⁰.

3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Największym programem w historii całej Unii Europejskiej jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)¹¹, którego celem jest uczynienie Europy najbardziej dynamicznym i konkurencyjnym regionem gospodarczym na świecie oraz wzrost zatrudnienia i spójności społecznej, do którego osiągnięcia przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych:

- podniesienia poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- poprawy zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- zmniejszenia obszarów wykluczenia społecznego,
- zwiększenia potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityki i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa,
- upowszechnienia edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoznacznym zwiększaniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy,
- wzrostu spójności terytorialnej¹².

⁹ www.wup.pl, 20.10.2012.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ K. Niklewicz, *(Nie)doceniony „Kapitał ludzki”*, „Gazeta Wyborcza” 2010, 11.10.2010.

¹² www.wup.pl, 20.10.2012.

PO KL służy przyspieszeniu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, wzrostowi zatrudnienia oraz zwiększeniu spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami Unii Europejskiej¹³. Środki finansowe na jego realizację pochodzą głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Jak już wcześniej wspomniano EFS wspiera politykę społeczną i finansuje działania państw członkowskich na dwóch płaszczyznach: przeciwdziałania bezrobociu oraz rozwoju zasobów ludzkich.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Wyzwania te to: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji dla wzrostu oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. W ramach PO KL przewiduje się możliwość realizacji projektów w dwóch głównych trybach: systemowym i konkursowym. W trybie systemowym projekty są realizowane przez beneficjentów imiennie wskazanych w Programie lub dodatkowych dokumentach stanowiących jego uszczegółowienie. Natomiast w trybie konkursowym projekty będą mogły realizować wszystkie podmioty m.in.: instytucje rynku, instytucje promocji i integracji społecznej, instytucje szkoleniowe, jednostki administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, instytucje systemu oświaty. Jednostki składające wniosek o dofinansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki mają szansę otrzymać bezzwrotną pomoc finansową na realizację całego planowanego przedsięwzięcia.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, które realizowane są zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. W skład komponentu centralnego wchodzi Priorytety I–V Programy i dotyczą przede wszystkim wzmocnienia potencjału instytucji państwowych w zakresie m.in. szkoleń, kursów, studiów uzupełniających i podyplomowych. Z kolei środki komponentu regionalnego, czyli Priorytety IV–IX Programy przeznaczono w głównej mierze na wsparcie dla osób i grup społecznych, które będą mogły korzystać ze szkoleń, warsztatów, zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych i innych form podnoszenia i uzupełnienia kwalifikacji zawodowych i ogólnych¹⁴.

¹³ <http://www.mpips.gov.pl>, 05.11.2012.

¹⁴ *Ibidem*.

Całość kwoty jaką przewidziano na realizację największego w historii programu finansowanego ze środków EFS to ponad 11,4 mld euro, z tego ponad 9,7 mld euro stanowią środki EFS, a ok. 1,7 mld euro – środki krajowe¹⁵.

Priorytety wdrażane centralnie przedstawiono poniżej i są to¹⁶:

- Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna,
- Priorytet II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących,
- Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
- Priorytet IV Szkolnictwo wyższe i nauka,
- Priorytet V Dobre rządzenie¹⁷.

Natomiast Priorytety wdrażane regionalnie to:

- Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich,
- Priorytet VII Promocja integracji społecznej,
- Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki,
- Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach,
- Priorytet X Pomoc techniczna¹⁸.

4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki w województwie zachodniopomorskim

Za wdrażanie komponentu regionalnego w zachodniopomorskim województwie odpowiada Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie. PO KL finansowany jest w 85% z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz w 15% ze środków krajowych. Kwota środków publicznych dla zachodniopomorskiego województwa na poszczególne Priorytety komponentu

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ W ramach komponentu centralnego (Priorytety I–V) wsparcie realizowane będzie głównie na rzecz zwiększenia efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego (Priorytety VI–IX), zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i poszczególnych grup społecznych. Realizacja Priorytetu X Pomoc techniczna pozwoli na sprawne wdrażanie i monitorowanie postępów realizacji Programu oraz promocję Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.

¹⁷ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (Priorytety I, II), Ministerstwo Edukacji Narodowej (Priorytet III), Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Priorytet IV), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (Priorytet V).

¹⁸ www.wup.pl, 20.10.2012.

regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2007–2013 wynosi 306 515 486 euro, w tym dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego to 260 538 163 euro¹⁹. Należy zauważyć, że poziom zatrudnienia w Polsce mógłby ulec obniżeniu, gdyby nie środki pochodzące z transferów z budżetu Unii Europejskiej w ramach funduszy strukturalnych. Jak wskazuje *Raport. Polska 2011. Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony*²⁰ widoczny jest pozytywny wpływ polityki spójności na rynek pracy, choć największych efektów można spodziewać się dopiero w okresie 2013–2015²¹.

Do końca 2011 r. w ramach całego Programu pozytywną ocenę formalną uzyskało ponad 130 tys. wniosków o dofinansowanie o wartości ogółem blisko 29 mld euro, co stanowi 246% wszystkich środków finansowych, które zostały przeznaczone na lata 2007–2013. Największym zainteresowaniem ze strony beneficjentów cieszą się: Priorytet IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach* i Priorytet VIII *Regionalne kadry gospodarki*, w ramach których zostało złożonych najwięcej wniosków o dofinansowanie, odpowiednio 43,9 tys. i 30,5 tys.²² W związku z tym za zasadne uznano przedstawienie stanu wdrażania PO KL w województwie zachodniopomorskim.

Analizując informacje zawarte w tabeli 1 można zauważyć, że w zachodniopomorskim województwie wzrosła ilość aplikowanych wniosków, także zwiększyła się ilość wniosków, które uzyskały dofinansowanie po ocenie formalnej, a także tych z zatwierdzoną płatnością. Niestety ilość wniosków finansowanych z zatwierdzoną płatnością dla województwa zachodniopomorskiego to tylko 57,8% alokacji posiadanych środków dla 2012 roku w porównaniu z wnioskami o dofinansowanie po ocenie formalnej, które stanowiły aż 528,2% alokacji posiadanych środków. Wysunąć można wniosek, że projekty nie przechodzą oceny merytorycznej. W związku z tym beneficjenci powinni dopracowywać je pod tym kątem.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Raport. Polska 2011. Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

²¹ *Sprawozdanie z wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 w 2011 roku*, Warszawa 2012, s. 7; Portal Funduszy Europejskich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, http://www.efs.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/poziom/Documents/Sprawozdanie_z_realizacji_Programu_Operacyjnego_Kapital_%20Ludzki_za_2011_r.pdf, 02.11.2012.

²² *Sprawozdanie z wdrażania Programu...*, *op.cit.*, s. 19.

Tabela 1

Postępy w realizacji Programu Kapitał Ludzki 2007–2013, stan na 31.10.2011 i 31.10.2012

	Alokacja w mln zł (ogółem)	Wnioski o dofinansowanie po ocenie formalnej			Zatwierdzone wnioski o płatność		
		liczba	wartość ogółem w mln zł	% alokacji	liczba	Wartość wydatków kwalifikowalnych w mln zł (bez wydatków prywatnych)	% alokacji
2011							
OGÓŁEM PO KL	50679,5	124622	115675,7	228,2	124581	17788	37,7
komponent centralny	17136,9	9504	37746,5	220,3	13501	4001,3	25,2
komponent regionalny (Priorityty VI–IX)	31515,4	114956	76874	243,9	110340	13080,1	44,5
Zachodniopomorskie	1360,2	5519	3734,7	274,6	4639	715,4	55,8
2012							
OGÓŁEM PO KL	48784,3	153716	146842,7	301,0	178727	25134	51,4
komponent centralny	15120,7	12217	43876,8	290,2	20063	6151,2	40,6
komponent regionalny (Priorityty VI–IX)	31712,3	141405	101265,6	319,3	157690	18003	56,7
Zachodniopomorskie	1563	7081	8255,2	528,2	6303	909,5	57,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Stan wdrażania PO KL na 31 października 2012 r., Stan wdrażania PO KL na 31 października 2011 r., <http://www.efs.gov.pl>, 05.11.2012.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w zachodniopomorskim województwie dla osób pozostających bez pracy, które chcą znaleźć zatrudnienie bądź też założyć własną działalność, organizowanych jest wiele różnego rodzaju projektów, które stwarzają szanse na rozwój osób będących w trudnej sytuacji na rynku pracy, dlatego postanowiono zaprezentować najbardziej oryginalne²³.

Jednym z takich projektów jest projekt pod nazwą, *Wykorzystaj swój czas – powrót na rynek pracy – wsparcie dla osób 45+*, realizowany przez Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości w ramach Poddziałania 6.1.1. Projekt ten realizowany był od czerwca roku 2010 do listopada 2011 roku i podzielony został na trzy cykle, każdy w innym terminie. Projekt ten jak wspomniano, skierowany był dla osób bezrobotnych powyżej 45 roku życia (zarówno kobiet i mężczyzn), które pozostawały bez zatrudnienia (niezarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy przez okres co najmniej 3 miesiące od momentu przystąpienia do projektu), a także osoby, które były zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy powyżej 12 miesięcy, a które miały miejsce zamieszkania na terenie województwa zachodniopomorskiego. W ramach projektu organizowane były szkolenia m.in. Specjalista kadr i płac, Kurs komputerowy czy też Zarządzanie projektami EFS.

Projekt stwarzał szanse osobom, które są dyskryminowane na rynku pracy i mają szczególne problemy ze znalezieniem zatrudnienia, a które chciały nadal być aktywne na rynku pracy. Z punktu widzenia adresatów takiego projektu stwarza on duże możliwości i szanse na zdobycie nowych umiejętności, wiedzy bądź też poszerzenie już nabytych. Projekt zakładał 90 miejsc dla chętnych, którzy chcieli zdobyć nowe kwalifikacje.

Kolejnym programem zrealizowanym w województwie zachodniopomorskim w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki był projekt pod nazwą *E-pracownik XXI wieku* (projekt realizowany w ramach działania 2.1. ZPPOR: Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie). Celem tego projektu było stworzenie szans osobom bezrobotnym na terenie województwa zachodniopomorskiego na zdobycie wiedzy i umiejętności dostosowanej do

²³ Informacje na temat realizowanych projektów w województwie zachodniopomorskim pochodzą ze strony www.wup.pl i z materiałów własnych WUP w Szczecinie.

zmieniających się wymogów regionalnego rynku pracy w warunkach postępującej informatyzacji i globalizacji rynków zewnętrznych. Projekt promował rozwój kwalifikacji zawodowych uczestników w oparciu o wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz umiejętności językowych i efektywnego wykorzystania czasu pracy. Uczestników tego projektu objęto fachowym doradztwem oraz zorganizowano szereg szkoleń. Wsparciem objęto 150 beneficjentów, w tym aż 80% kobiet, a projekt ukończyło 145 osób, które wzięły udział w grupowym poradnictwie zawodowym trwającym 180 godzin oraz w indywidualnym doradztwie zawodowym trwającym 600 godzin, a także nauce języka obcego trwającego 12 miesięcy.

Z punktu widzenia osób, które skorzystały z projektu była to duża szansa na dostosowanie swoich kwalifikacji, umiejętności oraz wiedzy do potrzeb zmieniającego się rynku pracy, na którym zauważalny jest ciągły postęp. Nowe umiejętności są doskonałą szansą na znalezienie pracy i sprostanie wobec oczekiwań pracodawców oferujących wolne stanowiska pracy.

Jednym z projektów organizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki interesującego z punktu widzenia jego uczestników, osób bezrobotnych był także projekt pod nazwą *Szansa na lepsze jutro* realizowany w ramach Poddziałania 6.1.1. od września 2009 do czerwca 2010 roku, skierowany dla osób bez pracy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinie w województwie zachodniopomorskim, które pozostawały bez zatrudnienia przez okres łącznie ponad 12 miesięcy w ciągu dwóch ostatnich lat. Na projekt została przeznaczona kwota w wysokości 410 600,00 zł. Projekt dał możliwość jego uczestnikom zdobycia Prawa jazdy kat. D oraz wzięcia udziału w szkoleniach, które zostały specjalnie zorganizowane pod indywidualne potrzeby osób bezrobotnych tj. ewidencja magazynowa i pracownik ochrony I stopnia. Ten projekt i szkolenia w ramach jego stworzyły szanse na zdobycie przez jego uczestników konkretnych umiejętności i kwalifikacji zawodowych w branżach, które stosunkowo często oferują wolne stanowiska pracy, co stworzyło dużą szansę na powrót na rynek pracy osoby bezrobotnej.

Bardzo ciekawym projektem realizowanym na terenie województwa zachodniopomorskiego dzięki wsparciu Unii Europejskiej i Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki był projekt *Po pierwsze praca*, który skierowany był do 300 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w bardzo trudnej sytuacji na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim.

Projekt stworzony został specjalnie z myślą o osobach takich jak osoby młode do 25 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, czy też osoby po 50 roku życia. Projekt ten realizowany był w ramach Priorytetu VII, Poddziałania 7.2. „Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” w okresie od lipca 2008 roku do grudnia 2009 roku. W ramach projektu powstały m.in. dwa Integracyjne Centra Pracy w Szczecinie oraz Stargardzie Szczecińskim, których beneficjenci odbywali sześćoetapowy program aktywizacji społeczno-zawodowej pod okiem specjalistów i doradców. Wartość realizowanego projektu wyniósł 2119,29 tys. zł.

Wśród realizowanych projektów unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki stwarzających bezrobotnym możliwości zaistnienia na rynku pracy bardzo ważne i istotne są te, dzięki którym możliwe jest przez ich uczestników założenie własnej działalności. Jednym z takich projektów, który realizowany był w województwie zachodniopomorskim dzięki wsparciu Unii Europejskiej był projekt pod nazwą *Paszport do przedsiębiorczości*, którego projektodawcą była Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego, a czas jego realizacji miał miejsce od stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. Głównym celem tego projektu było wsparcie nowo powstających przedsiębiorstw w regionie oraz co najważniejsze zdolności ich przetrwania, a także popularyzacja zdolności przedsiębiorczych i kreatywnych. Ważne z punktu widzenia uczestników projektu było to, że celem działania było zapewnienie przetrwania nowych przedsiębiorstw i ich ciągłości działania przez pierwszy rok. Udzielenie fachowej wiedzy na temat funkcjonowania małych firm upowszechnienie dobrych praktyk, specjalistyczne szkolenia, wsparcie, doradztwo, a także finansowa pomoc w formie jednorazowej dotacji w wysokości 40 000 zł i pomostowe wsparcie w wysokości 1100 zł przez okres 6 miesięcy dla uczestników, stwarzała bardzo duże szanse nowym firmom, a tym samym ograniczenie zjawiska bezrobocia w województwie zachodniopomorskim. W szkoleniach wzięło udział 120 osób, z tego 36 osób dostało wsparcie finansowe, a 36 fachowe doradztwo i szkolenia, z kolei 60 uczestników otrzymało „paszport do przedsiębiorczości”. Projekt, który obok szkolenia, fachowej wiedzy niesie za sobą wsparcie finansowe z punktu widzenia uczestników niesie bardzo duże szanse powodzenia i przynosi pozytywne efekty.

Kolejnym projektem, który powstał w celu wsparcia osób chcących założyć własną działalność był projekt pod nazwą „Założ Własną Firmę”, który realizowany był od 1 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku na terenie województwa zachodniopomorskiego. Jego projektodawcą był Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, a celem projektu było założenie przez 17 studentów Akademii Rolniczej i 17 absolwentów Akademii Rolniczej własnej działalności gospodarczej na terenie województwa zachodniopomorskiego, pomoc finansowa i wsparcie doradców. Rezultatem projektu było uzyskanie przez 54 uczestników niezbędnych kwalifikacji z zakresu zakładania i prowadzenia własnej formy, a także uzyskanie przez 34 osoby wsparcia finansowego oraz podniesienie kompetencji w zakresie prowadzenia własnej formy przez 34 osoby. Z punktu widzenia młodych osób, które mogły uczestniczyć w projekcie była to bardzo duża szansa i możliwości startu zawodowego i zaistnienia na rynku pracy.

Oceniając problem bezrobocia w województwie zachodniopomorskim, pozytywnym aspektem dla tego regionu jest możliwość korzystania z bardzo dużej oferty szkoleniowej dla osób bezrobotnych. Dzięki wsparciu Unii Europejskiej i projektów jakie są realizowane, bezrobotni mają szanse na podwyższenie swoich kwalifikacji i umiejętności, a coraz częściej na uzyskanie wsparcia finansowego na rozpoczęcie własnej działalności. W szczególności Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest tym, w ramach którego organizowanych jest bardzo dużo projektów dla zróżnicowanych grup odbiorców. Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na terenie województwa zachodniopomorskiego stwarzają osobom bezrobotnym znajdującym się w fatalnej sytuacji szansę zdobycia wiedzy i umiejętności potrzebnych do znalezienia zatrudnienia, a fachowa wiedza, szkolenia, doradztwo pomagają uczestnikom być aktywnymi na rynku pracy.

Przedsiębiorcy również wpisują się w aktywną politykę zapobiegania bezrobociu w województwie. Północna Izba Gospodarcza czy też Fundacja Przedsiębiorczości w Szczecinie wychodzą z ofertą również do osób bezrobotnych wykorzystując umiejętnie możliwości jakie dają fundusze z Unii Europejskiej i stwarzają szanse rozwoju oferując pomoc osobom bez zatrudnienia w powrocie na rynek pracy.

Zakończenie

Bezrobocie jako zjawisko niosące negatywne skutki dla gospodarki kraju i społeczeństwa powinno być ograniczane i zwalczane, co staje się często priorytetem wśród działań polityki społecznej każdego kraju. Formy przeciwdziałania bezrobociu przyjmują różne postaci i w zależności od ich rodzaju przynoszą mniejsze bądź też większe pozytywne efekty. Można jednak stwierdzić, że w dzisiejszej gospodarce możliwości pomocy osobom bez pracy są duże, przede wszystkim dzięki wsparciu z Unii Europejskiej, lecz nie zawsze środki otrzymane w ten sposób są w pełni i mądrze wykorzystywane oraz odpowiednio lokowane.

W województwie zachodniopomorskim działania, które mają na celu zmniejszenie bezrobocia, jego zwalczanie i pomoc osobom bezrobotnym są również jednym z ważniejszych elementów polityki społecznej. Istnieje szereg możliwości przeciwdziałania temu zjawisku, a efekty działań z pewnością w dużym stopniu zależą od zaangażowania państwa oraz instytucji specjalnie do tego powołanych i od pracowników wykonujących powierzone im zadania. Zaangażowanie, kompetencje i kwalifikacje osób odpowiedzialnych za pomoc i wsparcie osobom bez pracy odgrywają dużą rolę w przyniesieniu pozytywnych efektów przyjętych działań. Kluczowe jest tutaj rozpoznanie potrzeb rynku, oraz jego odpowiednia ocena i podjęcie stosownych działań wykorzystując przy tym odpowiednie do tego narzędzia.

Należy podkreślić, że fundusze unijne otrzymane na programy w ramach PO KL, w województwie zachodniopomorskim są dobrze wykorzystywane. Oczywiście chcielibyśmy, by były jeszcze lepiej wydatkowane, by wszystkie osoby korzystające z finansów unijnych przechodziły z bezrobocia do strumienia pracujących oraz by było ich jeszcze więcej i by były wyższe. Powinno się jednak pamiętać, że z teoretycznej perspektywy jednak wyższe wydatki na fundusze UE nie muszą prowadzić do wyższego ogólnego poziomu zatrudnienia. Zamiast tego, ich skuteczność zależy w szczególności od tego, czy fundusze strukturalne są stosowane jako dotacje kapitałowe lub jako inwestycje w kapitał ludzki, co jest przedmiotem wykształcenia populacji, jak również prowadzi do elastyczności rynku pracy. Główne cele programów strukturalnych UE i funduszy obejmują wspieranie tworzenia miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia. Unijne fundusze skierowane są do polskich projek-

tów, które promują wzrost zatrudnienia w Polsce. Dlatego finansowany z EFS Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 świadczy o zaangażowaniu się Polski w inwestowanie w ludzi i ich umiejętności oraz o gotowości do podejmowania wyzwań, przed którymi obecnie staje. Położenie większego nacisku na edukację i szkolenia wydaje się być najlepszym sposobem na zwalczanie bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz wyrównywania różnic między regionami.

Literatura

- Gajewska M., Sokół A., Staśkiewicz A., *Fundusze Unii Europejskiej dla przedsiębiorców 2007–2013. Dotacje i środki pomocowe*, CeDeWu, Warszawa 2012.
http://www.efs.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/poziom/Documents/Sprawozdanie_z_realizacji_Programu_Operacyjnego_Kapital_%20Ludzki_za_2011_r.pdf.
<http://www.mpips.gov.pl>.
- Lis S., *Proces dostosowanie gospodarki polskiej do kryteriów członkowskich Unii Europejskiej*, WSE, Tarnów 2000.
- Niklewicz K., *(Nie)doceniony „Kapitał ludzki”*, „Gazeta Wyborcza” 2010, 11.10.2010.
- Nehring A., *Sytuacja kobiet na rynku pracy – aspekty prawne, ekonomiczne i społeczne*, ABRYS, Kraków 2001.
- Noga M., *Rynek Pracy w Polsce w dobie Integracji Europejskiej i Globalizacji*, CEDEWU, Warszawa 2009.
- Raport. Polska 2011. Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.
- Specjalne programy unijne, <http://www.rzeszutek.pl>.
- Sprawozdanie z wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 w 2011 roku*, Warszawa 2012.
- Stan wdrażania PO KL na 31 października 2011 r., <http://www.efs.gov.pl>.
- Stan wdrażania PO KL na 31 października 2012 r., <http://www.efs.gov.pl>.
- Szymańska A., *Polityka zwiększenia efektywności rynku pracy w Unii Europejskiej: lekcje dla Polski*, Centrum Europejskie National, Warszawa 2004.
www.wup.pl.

EU FUNDS AND UNEMPLOYMENT**Summary**

From a theoretical perspective higher expenditures on EU funds do not necessarily lead to higher total employment levels. Instead, its effectiveness depends, in particular, on whether structural funds payments are used as capital subsidies or as human capital investment and it is subject to the educational attainment of the population as well as to the labour market tightness. The main objectives of the EU's Structural Fund programmes include supporting job creation and reducing unemployment. The EU funds Polish projects that promote the growth of employment in Poland. Therefore Poland's ESF Operational Programme for 2007-2013 – Human Capital – is evidence of the country's commitment to investing in people and their skills and determination to tackle the challenges Poland faces. More education and training is the key instrument for combating unemployment, social exclusion and strong regional disparities.

Translated by Karolina Drela

dr Karolina Drela – Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Katedra Gospodarki Światowej i Transportu Morskiego, tel. 91 444 31 96, e-mail: karolina.drela@wzieu.pl

dr Krzysztof Małachowski – Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Katedra Historii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, tel. 91 444 31 48, e-mail: krzysztof.malachowski@wzieu.pl